

RADAR

Historiedidaktisk Tidsskrift

**Nyt undervisnings-
koncept
understøtter elevers
historiebevidsthed
og kulturmøde på
tværs af Sverige og
Danmark**

Af Marianne Bomgren
og Ulla Kjær Kaspersen

Marts 2020

Nyt undervisningskoncept understøtter elevers historiebevidsthed og kulturmøde på tværs af Sverige og Danmark

Af Marianne Bomgren og Ulla Kjær Kaspersen
UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole

Krig og kongemagt hører i høj grad med til byerne Fredericia og Malmøs fælles historie. Men selv om der er tale om fælles begivenheder, er det så også den samme fortælling, der bliver fortalt på begge sider af sundet? I Danmark betegner vi perioden fra 1657 og frem, hvor vi sloges med svenskerne, for Svenskekrigene, mens det i Sverige kaldes Stormaktstiden eller Östersjöriket..

Med det som udgangspunkt var idegrundlaget for skolesamarbejdsprojektet Kom tæt på det nordiske at udvikle et nyt og anderledes undervisningskoncept, der skulle give både svenske og danske elever indblik i de nordiske sprog og en forståelse for den fælles kulturarv, som begge nationer har med sig i forhold til byernes historie, kultur- og samfundsudvikling i tiden fra 1600-tallet og frem til i dag.

Projektets baggrund, deltagere og aktiviteter

I projektet deltog to svenske og to danske femte klasser, i alt fire klasser. Klasseudvekslingen lod sig gøre på grund af midler fra Nord PLUS Junior og HistorieLab. Clara Lachmann fonden bevilligede penge til de indledende lærer- og museumssamarbejder. HistorieLab har desuden støttet udarbejdelse af praksismanualen Kom tæt på det nordiske og kildepakken Hvem er ven, og hvem er fjende?

Helt fra begyndelsen var det tanken, at konceptet skulle udvikles som et Åben Skole tilbud. Formidlerne fra de to lokale museer Museerne i Fredericia og Malmö Museer blev derfor inddraget i projektet allerede i udviklingsfasen og spillede en stor rolle undervejs i forløbet. Ud over at levere forskellige typer af kildematerialer var de samlingspunkt og organisator af forskellige typer af aktiviteter både for de lokale skoler forud for et udvekslingsbesøg og under besøgene. Projektgruppen bestod ud over de to museumsformidlere af en kommunal konsulent fra Fredericia Kommune og Nationalt netværk af skoletjenester samt fra Skoletjenesten Øresund, som kunne hjælpe med fondansøgninger og med at etablere kontakten mellem skolerne og museerne på hver sin side af Øresund.

Med støtte fra Clara Lachmann fonden blev der arrangeret et opstarts- og planlægningsmøde mellem de involverede lærere fra begge lande. Møderne fandt sted på hhv. Malmø Museum og Museerne i Fredericia for på den måde at blive introduceret til museernes ressourcer og formidlere.

Det personlige møde oplevedes som vigtigt og gjorde kommunikationen fremadrettet mellem de involverede meget lettere. Herefter måtte lærerne selv tidsætte og planlægge deres undervisning lokalt.

Der blev gennemført to klasseudvekslingsforløb. På planlægningsmødet blev det i begge tilfælde besluttet, at eleverne skulle kommunikere med hinanden via mails på de nordiske sprog og videosamtale forud for de gensidige besøg med små personlige præsentationer og fortællinger. Samtidig skulle eleverne forberede aktiviteter og formidling af deres egen historie for en besøgsklasse.

I Fredericia, hvor voldanlægget fra 1600-tallet står næsten intakt, var eleverne fælles om at deltage i rollespil på Museerne i Fredericia om Svenskekrigene, og de danske elever viste de besøgende deres lokale historie gennem byvandring på Volden og i byen. Der blev kigget på historiske spor såsom mindesmærker, gravpladser og gadenavne. Eleverne gik på egen hånd i mindre grupper og formidlede som udgangspunkt på deres eget sprog – til tider dog supplereret med engelske gloser.

I Malmø er voldanlægget næsten forsvundet. Tilbage står slottet Malmøhus dog nogenlunde i sin originale ydre form. Den ene af de to deltagende klasser brugte udstillingerne på Malmø Museer til deres formidling. Samlingen rummer både malerier og andre genstande som rustninger og våben fra den historiske tid. De havde forberedt små stationer og præsentationer på museet. Det var interessant at se, hvordan de havde indtaget museet og gjort det til deres eget "rum". Den anden klasse fokuserede mere på byens historie gennem en guidet byvandring. Også her gik eleverne i blandede grupper og var selv ansvarlige for at få en dialog i gang kun med en voksen i baggrunden.

Betydningen af museernes centrale rolle i projektet

Som tidligere skrevet var det en vigtig del af undervisningskonceptet, at de lokale museer fik en væsentlig rolle i skolesamarbejdet. Den åbne skole og kendskabet til lokalsamfundet er ligesom i den danske folkeskole også et element i den svenske skoles curriculum. I Fredericia er Volden næsten et uundgåeligt fysisk kendetegn for byen, men det at gøre Svenskekrigene og historien omkring Volden aktuelt og vedkommende for skoleelever på mellemtrinnet kan være en udfordring. Museerne ligger inde med en viden om den lokale historie og kan bidrage med de gode fortællinger, autentiske historier og i dette tilfælde også med konkrete bud på aktiviteter, et rollespil, som eleverne kunne gennemføre i fællesskab. Først og fremmest var museerne i stand til at levere kildematerialer i form af tekster, billeder og genstande som kunne sættes i spil i historieundervisningen.

i historieundervisningen. Som en del af konceptet skulle eleverne forberede og formidle deres egen historie for de besøgende elever, og vores oplevelse af det var, at eleverne ikke kun blev opmærksomme på museets rolle som formidler af den lokale historie, men også at den historie indgår i en større og mere global sammenhæng. De blev også bevidste om museernes forskellige forudsætninger for at bruge kilder i deres formidling, og om hvordan de to museer dermed også kan fremstille historien forskelligt.

Historiebrug, kildekritik og kulturforståelse

Det kan være en god didaktisk overvejelse, at eleverne begynder med deres egen lokalhistorie. På den måde blev tiden omkring Svenskekrigene i højere grad vedkommende og nærværende, og det gav eleverne bedre mulighed for at forholde sig til og sammenligne med et andet lands fremstilling af de historiske begivenheder.

Hvorvidt eleverne fik det fulde indtryk af hinandens historie gennem elevpræsentationer er dog tvivlsomt. Den sproglige barriere var stor, og for en 5. klasses elev er det måske trods alt for stor en udfordring at skulle skabe sig overblik over så kompliceret en sag som Svenskekrigene. Alligevel blev eleverne meget konkret konfronteret med de to landes forskellige udlægninger af historien gennem arbejde med de to museers udstillinger, mindesmærker i de to byer og med kildepakken. Sidstnævnte indeholder forskellige typer af sammenlignelige trykte tekster i form af både fagtekster og uddrag af skønlitterære romaner (se eksempel i boks), som med al tydelighed illustrerer de to landes forskellige motiver og forklaringer på begivenheder. Det konkrete møde med kilderne, den sanselig oplevelse af at holde en kanonkugle i hænderne, vandre i byrummet og på voldene osv. anser vi som forudsætningerne for, at eleverne opnår bevidsthed om historie. Det var dog i høj grad op til lærerne efterfølgende at hjælpe eleverne til at drage paralleller mellem deres oplevelser og de forskellige

udlægninger af historien, som de mødte, ligesom lærerne hjalp eleverne til at reflektere fx over, hvorfor der mon i dag står monumenter over noget, der fandt sted for flere hundrede af år. Elevernes møde med et andet lands kultur og historie, mener vi, har været en stor hjælp til at skærpe elevernes bevidsthed om historie på en meget konkret og dermed også motiverende måde.

Arbejdet med den sproglige dimension og det interkulturelle møde

For forskellige udlægninger af historien se bl.a. disse to uddrag fra Kildepakke *Hvem er ven og hvem er fjende* af Rasmus Welling

Kilde: Dansk historiebog fra 1923 om Karl Gustavs død *Kort efter døde svenskekongen i Gøteborg af ærgrelser og skuffelser over, at han ikke havde fået Danmark.*

Kilde: Svensk historiebog fra 1696 om Karl Gustavs død *Blandt fjender såvel som venner gik rygtet, at hans sygdom og død kom af sorg over nederlaget på Fyn.*

Ud over elevernes historiefaglige præsentationer for hinanden, deres digitale kommunikation og besøg på de lokale museer var det at besøge en skole i et andet land og vise sin egen skole for gæster en vigtig del af elevernes møde. Vi erfarede, at netop det at lære noget sammen og med hinanden havde betydning for at skabe et reelt kulturmøde.

Kulturmøde handler også om sprog. Undervisningskonceptet lægger op til et tværfagligt samarbejde med faget dansk, og da de nordiske sprog er et færdigheds- og vidensmål i faget dansk på mellemtrinnet, er det en oplagt mulighed at gøre det konkret og anvendelsesorienteret i et sådan samarbejde. Eleverne opdagede både forskelle og ligheder i sproget, men der var bestemt også vanskeligheder. Vores erfaring er, at hvis eleverne skal have et sprogligt udbytte, er det nødvendigt, at lærerne er opmærksomme på de sproglige udfordringer og arbejder bevidst med det forud for et besøg. Eleverne i begge lande føler sig mere fortrolige med engelsk, og derfor blev det også det sprog, der ofte blev brugt. Museet i Fredericia forsøgte at imødekomme udfordringerne ved at udarbejde en ordliste med nogle af de sværeste glosser efter første skoleudvekslingsforløb til brug ved elevernes præsentationer. Vi opdagede også, at det var vigtigt at give eleverne mere tid sammen. Der blev dog også kommunikeret meget nonverbalt, og fx det at grine sammen er også vigtigt for alle involverede.

Eleverne tilkendegav, at det var spændende at rejse og møde en klasse fra et andet land. Netop det at få lidt tid sammen uden voksne og opleve byerne på egen hånd satte de pris på. De bemærkede også forskellen mellem en stor by (Malmø) og en lille by (Fredericia). Det at få et indblik i det andet lands historie og sammenligne med ens eget lands historie synes i det hele taget at være spændende for de voksne og eleverne. Selv om historiebrug og kulturarv kan være abstrakte begreber for eleverne, oplevede lærerne, at de alligevel arbejdede med det hele tiden på et mere eller mindre bevidst niveau under forløbet og i tiden efter besøget.

Udviklingsprojektets udfordringer og potentialer

Erfaringerne fra udviklingsprojektet mundede som tidligere nævnt ud i en praksismanual omkring

Erfaringerne fra udviklingsprojektet mundede som tidligere nævnt ud i en praksismanual omkring det at etablere skolesamarbejder på tværs af landegrænser.

Kildepakken Hvem er ven, og hvem er fjende? er udarbejdet specifikt til et dansk-svensk samarbejde og indeholder en række eksempler på sammenlignelige tekster både romanuddrag og faglige tekster, eksempler på mindesmærker og andre spor i landskabet.

Det viste sig at være en stor udfordring at planlægge et skolesamarbejde på tværs af landegrænser. Især at søge fondsmidler til elevudveksling kræver god tid. Heller ikke det at krydse landegrænser er helt ukompliceret. Fx er det ikke muligt at købe billet til hele turen fra Fredericia til Malmø, da der er flere forskellige togselskaber. Vandrehjem har også forskellige rutiner, hvad angår betaling og facilitering af skoleklasser. Dertil skal det overvejes, hvordan relevante museer skal involveres, og hvordan lokalområdet i øvrigt kan inddrages. Det er også en udfordring at give sig i kast med et projekt som dette for de lokale museer, som skal lægge ekstra tid i samarbejdet. Til gengæld er der mulighed for, at museerne får ny faglig inspiration til deres brug af genstande og formidling.

Der er ingen tvivl om, at både lærere og elever har haft en positiv oplevelse med projektet, og de melder tilbage, at de gerne deltager igen. Flere af eleverne fortæller, at de fortsat har kontakt med deres dansk/svenske ven via sociale medier.

De kollektive aktiviteter til understøttelse af elevernes indbyrdes relationer kan vi på den baggrund kun opfordre til at dyrke mere i fremtidige samarbejdsprojekter. Det kan være aktiviteter af forskellig social karakter som boldspil og underholdning, men det kunne også handle om mere faglige gøremål som planlægning af historiefaglige stjerneløb i lokalområdet, filmoptagelser eller forberedelse af 1600-tallets danse eller madlavning.

Sammenfatning

Et skolesamarbejde på tværs af landegrænser ser vi som et godt initiativ, hvis man vil arbejde med en international dimension og interkulturel dannelse i sin undervisning. I dag, hvor det kan være svært at finde tid og ressourcer til lejrskoler, kan et sådant koncept være et godt alternativ. Selv med så relativ kort afstand som mellem Danmark og Sverige oplevede eleverne kulturforskelle både i vores måder at formidle historie på, og i forhold til hvordan vi driver og indretter skoler. Det giver perspektiv både for lærere og elever og skaber erindringer og sammenhold gennem de fælles oplevelser og erfaringer, der kan arbejdes videre med. De svenske klasser havde mange tosprogede elever, for hvem denne tur, fortalte en af de svenske lærere, var deres mulighed for at komme uden for Malmø.

Et skolesamarbejde med udgangspunkt i en fælles historie har været med til at skærpe elevernes forståelse af begrebet historiebrug. Det bliver meget tydeligt både i forskelle i de lokale spor som mindesmærker, statuer og lignende men især også i de sammenlignelige tekster og opgaver i kildepakken. Det kræver dog, at læreren har det fokus og hjælper eleverne med at drage de nødvendige paralleller.

Undervisningskonceptet er med udgangspunkt i svenskekrigene tænkt tværfagligt til fagene dansk og historie på mellemtrinnet, hvor især historiebrug, historiebevidsthed og kildekritik er i fokus, men tematikker som fx freds-, flygtninge- og indvandringspolitik, byudvikling samt industri og handel kunne også danne afsæt for tværfaglige forløb. På samme måde vil et tema om fælles kulturarv mellem byerne Fredericia og Malmø også kunne udfoldes blandt andre byer som Nyborg og Landskrona, Korsør og Varberg m.fl.

Det er tidskrævende at deltage i denne type projekt, og det kan være svært at finde plads til for den enkelte lærer og skole. I udviklingsprojektet fik skolerne derfor en del hjælp fra de deltagende konsulenter til at organisere alt det praktiske omkring fondansøgninger og rejsebooking mv. Ikke desto mindre udtaler lærere og elever, at det har været en stor oplevelse, som de absolut vil anbefale andre at give sig i kast med. Som tidligere nævnt er det en stor fordel, hvis de involverede lærere og museumsformidlere har mulighed for at mødes fysisk eller digitalt forud for forløbet og planlægge det i fællesskab. Det sikrer både en sproglig og faglig forventningsafstemning men giver også anledning til en gensidig inspiration.

Find praksismanualen "Kom tæt på det nordiske" på både dansk og svensk og kildepakken "Hvem er ven, og hvem er fjende" her:

[Praksis manual og kildesæt](#)

Link til Skoletjenesten Øresund: www.skoletjenesten.dk/tilbud/nordiskt-skolsamarbete

Link til Fredericia Museerne: <https://www.fredericiahistorie.dk/node/653>